

جبل المتین متینی

ایرج پارسسی نژاد

استاد پیشین زبان و ادب فارسی دانشگاه مطالعات خارجی توکیو
و پژوهشگر در رشته نقد ادبی

Iraj Parsinejad

iparsinejad@hotmail.com

جبل المتین از قدیم ترین نشریاتی است که در عصر ناصرالدین شاه (ح. ۱۲۶۴-۱۳۱۳ق/۱۸۴۸-۱۸۹۶م) به مدیری و نویسندگی سیدجلال الدین کاشانی (۱۲۸۰-۱۳۴۹ق/۱۸۶۴-۱۹۳۱م)، ملقب به مؤیدالاسلام، در کلکته هندوستان منتشر می شده است. نخستین شماره جبل المتین در ۱۰ جمادی-الثانی ۱۳۱۱/۱۹ دسامبر ۱۸۹۳م و آخرین شماره آن در آذر ۱۳۰۹/۱۳ دسامبر ۱۹۳۰م انتشار یافته و با مرگ مدیر و نویسنده آن، نشریه هم تعطیل شده است.

نشر جبل المتین در هند مانند نشریاتی چون ارشاد در باکو، اختر در استانبول، قانون در لندن و حکمت در مصر دربرگیرنده مقالاتی روشنگرانه در ستیز با استبداد سیاسی و دینی درون ایران بوده و بیشتر گفتارهای جلال الدین کاشانی به توضیح و تحلیل آزادی و حکومت قانون و نقد مداخلات سیاسی روس و انگلیس در ایران اختصاص داشته است.

جبل المتین گذشته از محبوبیت در میان روشن-اندیشان ایرانی، نزد محافل مذهبی در شهرهای تهران و اصفهان و نجف نفوذ داشته و در دوره استبداد صغیر در ایران، علما را به مقاومت و ستیز با استبداد سیاسی و برقراری حکومت مشروطه برمی انگیزخته است. از آنجا که نشر و حتی خواندن جبل المتین در ایران ممنوع و مخاطره آمیز بوده، دوستان و یاران جلال الدین کاشانی در ایران به توزیع آن همت می کرده اند. انتشار جبل المتین در پی کودتای مرتجعان علیه مشروطه خواهان دچار وقفه شد، اما با برقراری مشروطه در تهران بار دیگر امکان نشر یافت. ناگفته نماند که جبل المتین ناشر کتابها و نشریات دیگری مانند مفتاح ظفر و آزاد به فارسی و مملک و ملت به انگلیسی بود. و اما من سالها پیش در گفتاری درباره بهار و نقد

ایرج پارسسی نژاد دانش آموخته دکتری ادبیات تطبیقی دانشگاه آکسفورد است و از ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۲ استاد زبان و ادب فارسی دانشگاه مطالعات خارجی توکیو بوده است. کتاب روشنگران ایرانی و نقد ادبی از تألیفات اوست که ترجمه انگلیسی آن با عنوان تاریخ نقد ادبی در ایران (۱۸۶۶-۱۹۵۱) منتشر شده است. او در زمینه تاریخ نقد ادبی در ایران مجلداتی درباره پرویز ناتل خانلری، علی دشتی، احسان طبری، نیما یوشیج، فاطمه سیاح، محمدتقی بهار و عبدالحسین زرین کوب منتشر ساخته است.

ISSN 0892-4147 print/ISSN 2159-421X online/2013/28.2/22-23

با دوستان جلسه شعر در واشنگتن.

و اما حالا که مرا به مساهمت در نوشتن یادداشتی در بزرگداشت استاد جلال متینی فراخوانده‌اند، با یادآوری آن خاطره دیدم که به راستی جلال متینی فقط نام را از آن نویسنده سختکوش تبعیدی دلیر و دانشمند نگرفته است که در مراتب دوستداری از وطن و آزادی و آزادگی و صراحت و بی-پروایی در بیان عقیده نیز با نویسنده و مدیر جلال-المتین همانندی‌هایی دارد.

بخشی از آثار به جا مانده از استاد متینی، جدا از تصحیح متون باارزش قدیم فارسی، گفتارهایی است صریح و مستدل و دلسوزانه در بیان اهمیت وحدت ملی و قومی و فرهنگی ایران و حفظ تمامیت و استقلال ایران.

به راستی که جلال‌المتین متینی ریسمان محکم و پیوند استوار اوست با تاریخ و فرهنگ ایرانی و زبان فارسی و بزرگداشت او بزرگداشت تاریخ و فرهنگ ایرانی و زبان فارسی است.

ادبی در مجله ایران‌شناسی، به اعترافی از ملک-الشعراى بهار (۱۲۶۵-۱۳۳۰ش/۱۸۸۶-۱۹۵۱م) در شرح احوال خود در مقدمه کتاب تاریخ مختصر احزاب سیاسی در ایران اشاره کرده بودم. به این معنی که وقتی بهار در جوانی شعر و مقاله‌ای برای انتشار در جلال‌المتین می‌فرستد، سیدجلال‌الدین کاشانی، سردبیر آن نشریه، ضمن اعلام وصول آن به صراحت به بهار یادآور می‌شود که شعرش خوب است و چاپ خواهد شد، اما مقاله‌اش به علت نثر بد و نامفهوم آن قابل چاپ نیست.

استاد متینی در پی خواندن مقاله من ضمن ستایش از صراحت و صداقت جلال‌الدین کاشانی می-گفت که پدر او از خویشان و یاران آن بزرگوار بوده و توزیع جلال‌المتین را که به صورت مخفیانه از هندوستان به ایران می‌رسیده، برعهده داشته است تا آنجا که انتخاب نام خانوادگی "متینی" را برای خود از عنوان آن نشریه و نام جلال را برای فرزندش از نام سردبیر آزاده و دلیرش گرفته است.